

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

Безпека у надзвичайних ситуаціях

ТЕХНОГЕННІ НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ

Терміни та визначення
основних понять

ДСТУ 4933:2008

Видання офіційне

БЗ № 3 – 2008/107

Київ
ДЕРЖСПОЖИВСТАНДАРТ УКРАЇНИ
2008

ПЕРЕДМОВА

1 РОЗРОБЛЕНО: Всеукраїнський науково-дослідний інститут цивільного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (ВНДІ ЦЗНТ)

РОЗРОБНИКИ: **А. Бондаренко**; **Т. Дудар**, канд. геол. наук; **О. Євдін**; **М. Кучма**, канд. с.-г. наук; **В. Скакун**; **М. Скидан**, канд. мед. наук; **Г. Хміль**, канд. техн. наук (науковий керівник); **А. Ющенко**

2 ПРИЙНЯТО ТА НАДАНО ЧИННОСТІ: наказ Держспоживстандарту України від 26 березня 2008 р. № 101 з 2008–07–01

3 УВЕДЕНО ВПЕРШЕ

Право власності на цей документ належить державі.
Відтворювати, тиражувати і розповсюджувати його повністю чи частково
на будь-яких носіях інформації без офіційного дозволу заборонено.
Стосовно врегулювання прав власності треба звертатися до Держспоживстандарту України
Держспоживстандарт України, 2008

ЗМІСТ

	С.
1 Сфера застосування	1
2 Нормативні посилання	1
3 Загальні пояснення	1
4 Загальні поняття	2
5 Аварії	4
6 Пожежі та вибухи	10
Додаток А Абетковий покажчик українських термінів	12
Додаток Б Абетковий покажчик англійських термінів	14
Додаток В Абетковий покажчик російських термінів	15
Додаток Г Бібліографія	17

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ ТЕХНОГЕННІ НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ

Терміни та визначення основних понять

БЕЗОПАСНОСТЬ В ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЯХ ТЕХНОГЕННЫЕ ЧРЕЗВЫЧАЙНЫЕ СИТУАЦИИ

Термины и определения основных понятий

SAFETY IN EMERGENCIES

TECHNOGENICAL EMERGENCIES
Terms and definitions of fundament conceptions

Чинний від 2008-07-01

1 СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

1.1 Цей стандарт установлює терміни та визначення основних понять щодо техногенних надзвичайних ситуацій.

1.2 Терміни, установлені цим стандартом, рекомендовано застосовувати в усіх видах нормативних документів стосовно безпеки у надзвичайних ситуаціях, у роботах зі стандартизування, а також у науковій, навчально-методичній і публіцистичній літературі.

1.3 Положення стандарту чинні для застосування у роботі органів державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій усіх форм власності, які здійснюють планування, організацію та провадять заходи Єдиної державної системи цивільного захисту населення і територій.

2 НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

У цьому стандарті є посилання на такі нормативні документи:

ДСТУ 2156-93 Система стандартів безпеки праці. Безпечність промислових підприємств.
Терміни та визначення

ДСТУ 2223-93 Гірничорятувальна справа. Терміни та визначення

ДСТУ 2272-2006 Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять

ДСТУ 3891-99 Безпека у надзвичайних ситуаціях. Терміни та визначення основних понять

ДСТУ 3966-2000 Термінологія. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять.

3 ЗАГАЛЬНІ ПОЯСНЕННЯ

3.1 Для кожного поняття встановлено один застандартизований термін, в окремих випадках — два.

3.2 Терміни та визначення понять подано відповідно до ДСТУ 3966.

3.3 Наявність квадратних дужок у терміні і визначенні певної термінологічної статті означає, що в ній суміщено два терміни-синоніми або дві терміностатті. В абетковому покажчику суміщені терміни подано окремо без дужок, з посиланням на той самий номер терміностатті.

3.4 Застандартизовані терміни та аббревіатури набрано напівгрубим шрифтом.

3.5 Терміни, установлені цим стандартом і вжиті у визначеннях інших термінів цього стандарту, виділено підкреслюванням.

3.6 Подані в цьому стандарті визначення термінів в інших документах, за потреби, можна змінювати, уводячи до них похідні ознаки, розкриваючи зміст поняття, зазначаючи об'єкти, що належать обсягові позначуваного поняття. Зміни не повинні порушувати обсягу та змісту термінів, визначених у стандарті.

3.7 У стандарті як довідкові подано англійські (en) та російські (ru) терміни-відповідники застандартизованих термінів, узяті з міжнародних та національних стандартів, словників і науково-технічної літератури.

3.8 У стандарті наведено абетковий покажчик установлених цим стандартом українських термінів і абеткові покажчики їхніх іншомовних термінів-відповідників кожною мовою окремо (відповідно додатки А, Б, В).

3.9 Бібліографію (перелік термінологічних джерел) подано у додатку Г.

4 ЗАГАЛЬНІ ПОНЯТТЯ

4.1 техногенна [надзвичайна ситуація] [НС]
Надзвичайна ситуація, спричинена уражальними чинниками джерела техногенної надзвичайної ситуації

en [extraordinary] [man-caused] emergency situation [9], [10]
ru техногенная [чрезвычайная ситуация] [ЧС] [5]

4.2 джерело техногенної [надзвичайної ситуації] [НС]
Те, що спричиняє небезпечну подію на промисловому, сільськогосподарському чи транспортному об'єкті, унаслідок чого виникла чи може виникнути техногенна надзвичайна ситуація

en source of emergency situation [9]
ru источник техногенной [чрезвычайной ситуации] [ЧС] [5]

4.3 уражальний чинник джерела техногенної [надзвичайної ситуації] [НС]
Складник небезпечної події, що його характеризують фізичні, хімічні чи біологічні дії та прояви, які визначено чи виявлено відповідними параметрами

en harmful factor of emergency source [9]
ru поражающий фактор источника техногенной [чрезвычайной ситуации] [ЧС] [5]

4.4 уражальна дія джерела техногенної [надзвичайної ситуації] [НС]
Негативний вплив одного чи сукупності уражальних чинників джерела техногенної надзвичайної ситуації на життя та здоров'я людей, об'єкти господарювання та навколишнє середовище

en harmful effect of [emergency source] [man-caused] [9], [10]
ru поражающее воздействие источника техногенной [чрезвычайной ситуации] [ЧС] [5]

4.5 убезпечення в умовах техногенної [надзвичайної ситуації] [НС]
Упровадження вимог державних, міжгалузевих і галузевих норм і правил, виконання комплексу організаційних, технологічних та інженерно-тех-

нічних (зокрема природоохоронних) заходів, які спрямовані на запобігання аваріям і катастрофам у зоні ймовірної техногенної надзвичайної ситуації

4.6 зона ймовірної техногенної [надзвичайної ситуації] [НС]

Територія, акваторія чи повітряний простір, де існує загроза виникнення техногенної надзвичайної ситуації
(див. також ДСТУ 3891)

en zone probable [emergency] [man-caused] [9], [10]

4.7 аварія

Небезпечна подія техногенного походження, що створює на об'єкті чи окремій території загрозу для життя та здоров'я людей і призводить до руйнування будівель, споруд, устаткування та транспортних засобів, порушення виробничого процесу та/чи завдає шкоди навколишньому природному середовищу.

Примітка. Аварію характеризують вихідна подія, процес протікання й наслідки

en accident [8]

ru авария [5]

4.8 катастрофа

Велика за масштабами аварія чи інша подія, що призводить до тяжких, трагічних наслідків

en catastrophe [8]

ru катастрофа [6]

4.9 техногенна небезпека

Стан промислового, сільськогосподарського чи транспортного об'єкта, за якого є наявною чи ймовірною загроза виникнення джерела техногенної надзвичайної ситуації

en man-caused danger [10]

ru техногенная опасность [5]

4.10 потенційно небезпечний об'єкт; ПНО

Об'єкт, на якому можуть використовувати або виготовляти, переробляти, зберігати чи транспортувати небезпечні речовини, біологічні препарати, що за певних обставин можуть створювати реальну загрозу виникнення техногенної надзвичайної ситуації

en potentially dangerous object [7]

ru потенциально опасный объект [5], [7]

4.11 небезпечна речовина

Речовина, фізичні, хімічні, біологічні чи токсикологічні властивості якої становлять загрозу життю і здоров'ю людей та навколишньому середовищу

ru опасное вещество [5]

4.12 потенційно небезпечна речовина

Речовина, яка внаслідок своїх фізичних, хімічних, біологічних чи токсикологічних властивостей за певних умов є небезпечною для життя та здоров'я людей і навколишнього середовища

ru потенциально опасное вещество [5]

4.13 гранично допустима концентрація; ГДК
 Максимально допустима концентрація речовини у ґрунті, воді, повітрі, продуктах харчування, харчовій сировині та кормах, яка безпосередньо чи опосередковано негативно не впливає на здоров'я людей і/або навколишнє природне середовище

en maximum permissible concentration [11]
 ru предельно допустимая концентрация; ПДК [5]

4.14 небезпечний вантаж

Небезпечна речовина, матеріал, виріб чи відходи виробництва, які під час транспортування чи перевантаження, унаслідок притаманних їм властивостей, можуть створити загрозу життю та здоров'ю людей, спричинити забруднення навколишнього природного середовища, зіпсувати чи знищити транспортні споруди й засоби та інші матеріальні цінності

en dangerous cargo [10]
 ru опасный груз [5]

4.15 єдина система цивільного захисту

Сукупність органів керування, сил та засобів центральних і місцевих органів виконавчої влади, місцевих органів самоврядування, на які покладено реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту.

5 АВАРІЇ

5.1 аварія на промисловому підприємстві
 Порушення експлуатації підприємства, під час якого виникає перевищення унормованих меж впливу на персонал підприємства, населення та навколишнє середовище
 (див. також ДСТУ 2156)

ru авария на промышленном предприятии [5]

5.2 [проектна] [передбачувана] аварія
Аварія, для якої проектом визначено вихідні події та кінцеві стани, а також передбачені системи безпеки, що обмежують установлені для таких аварій наслідки
 (див. також ДСТУ 2156)

en design-basis accident [5]
 ru проектная авария [5]

5.3 [позапроектна] [непередбачувана] аварія
Аварія, спричинена неврахованими для проектних аварій вихідними подіями або супроводжувана додатковими, порівняно з проектними аваріями, відмовами систем безпеки, технологічного устаткування, помилками персоналу чи їх сукупністю, які можуть призвести до значних пошкоджень об'єкта
 (див. також ДСТУ 2156)

en beyond the design-basis accident [5]
 ru запроектная авария [5]

5.4 безпека на промисловому підприємстві в умовах техногенної [надзвичайної ситуації] [НС]
 Стан захищеності населення, виробничого персоналу, об'єктів господарювання та навколишнього

природного середовища від техногенної небезпеки, яка виникає в разі аварії чи катастрофи на промисловому підприємстві в зоні надзвичайної ситуації

5.5 зона техногенної [надзвичайної ситуації] [НС]

Територія, акваторія чи повітряний простір, де унаслідок виникнення джерела небезпеки чи поширення уражальної дії джерела небезпеки з інших територій чи акваторій виникла техногенна надзвичайна ситуація (див. також ДСТУ 3891)

en zone of [emergency] [man-caused] [9], [10]

5.6 радіаційна безпека

Дотримання допустимих меж радіаційного впливу на персонал, населення та навколишнє природне середовище

en radiation safety [7]

ru радиационная безопасность [7]

5.7 радіаційний захист

Сукупність проектно-конструкторських, радіаційно-гігієнічних, технічних і організаційних заходів, спрямованих на захист населення та навколишнього середовища

5.8 радіаційна аварія

Аварія на об'єкті з радіаційною чи радіаційно-ядерною технологією, унаслідок якої втрачено контроль над джерелом іонізуючого випромінювання і яка призводить або може призвести до реального чи потенційного опромінювання людей

en radiation accident [7]

ru радиационная авария [7]

5.9 радіаційно-ядерна аварія

Аварія на об'єкті з радіаційно-ядерною технологією, яка відбувається з одночасною втратою контролю над ланцюговою реакцією та виникненням реальної чи потенційної загрози самочинної ланцюгової реакції

en nuclear-radiation accident [7]

ru радиационно-ядерная авария [5], [7]

5.10 аварія з [викиданням] [проливанням] радіоактивних речовин

Аварія на радіаційно небезпечному об'єкті, яка спричинила [викидання] [проливання] радіоактивних речовин і/або виникнення іонізуючого випромінювання поза територією, передбаченою проектом для нормальної експлуатації даного об'єкта, кількістю, що перевищує встановлені норми його безпечної експлуатації

en radiation dangerous object [7]

ru радиационно опасный объект [5], [7]

5.11 радіаційно небезпечний об'єкт

Об'єкт, на якому зберігають, переробляють, використовують, захоронюють чи транспортують радіоактивні речовини, матеріали чи відходи та на якому, у разі порушення умов експлуатації, може

статися опромінювання іонізуювальним випромінюванням чи радіоактивне забруднення людей і навколишнього середовища.

Примітка. До радіаційно небезпечних об'єктів належать також джерела іонізуювального випромінювання

5.12 радіоактивне забруднення

Забруднення навколишнього середовища радіоактивними речовинами, уміст яких перевищує рівень, установлений згідно зі стандартами, нормами і правилами радіаційної безпеки

en radioactive contamination [7]
 ru радиоактивное загрязнение [5], [7]

5.13 зона радіаційного забруднення

Територія чи акваторія, у межах якої рівні радіоактивного забруднення перевищують установлені норми радіаційної безпеки.

Примітка. Залежно від ступеня радіоактивного забруднення розрізняють зони помірного, сильного, небезпечного та надзвичайно небезпечного забруднення

en radioactive contamination zone [9], [10]
 ru зона радиоактивного загрязнения [5]

5.14 режим протирадіаційного захисту

Порядок дій населення та застосування засобів захисту у зоні радіоактивного забруднення задля зменшення дії іонізуювального випромінювання на людей

en radioactive protection regime [10]
 ru режим радиационной защиты [5]

5.15 [радіаційний] [регулювальний] контроль

Контроль за дотриманням норм радіаційної безпеки й основних санітарних правил роботи з радіоактивними речовинами та іншими джерелами іонізуювального випромінювання, а також отримання інформації щодо рівнів опромінення людей, радіаційного стану об'єкта та навколишнього середовища

en radiation monitoring [8]
 ru радиационный контроль [5]

5.16 [дозиметричний] [радіаційно-дозиметричний] контроль

Система вимірювань і розрахунків, які спрямовані на оцінювання доз опромінення окремих осіб або груп людей і навколишнього природного середовища

en [dosimetry] [radiation-dosimetry] control [10]

5.17 аварія з [викиданням] [проливанням] небезпечних хімічних речовин

Аварія на хімічно небезпечному об'єкті, що супроводжується [викиданням] [проливанням] небезпечних хімічних речовин, які можуть призвести до загибелі чи ураження людей і/або хімічного забруднення навколишнього природного середовища

5.18 небезпечна хімічна речовина; НХР

Хімічна речовина, безпосередня чи опосередкована дія якої на людину може спричинити загибель, гостре або хронічне захворювання людей, завдає шкоди навколишньому середовищу

en dangerous chemical agent [10]
 ru химически опасное вещество [5]

5.19 хімічно небезпечний об'єкт

Об'єкт, на якому використовують, переробляють, зберігають або транспортують небезпечні хімічні речовини, у разі аварії на якому чи під час руйнування якого можуть загинути чи отримати ушкодження люди, а також це може призвести до хімічного забруднення навколишнього середовища

ru химически опасный объект [5]

5.20 хімічне забруднення

Розповсюдження небезпечних хімічних речовин у навколишньому середовищі в концентраціях чи кількостях, що протягом певного часу створюють загрозу життю та здоров'ю людей і/або негативно впливають на навколишнє природне середовище

en chemical contamination [7]
ru химическое загрязнение [5], [7]

5.21 [викидання] [проливання] небезпечної хімічної речовини

[Викидання] [Проливання] в разі розгерметизації технологічних установок, місткостей для зберігання чи транспортування небезпечної хімічної речовини (продукту) за певний проміжок часу і кількістю, що може спричинити техногенну надзвичайну ситуацію

ru выброс опасного химического вещества [5]

5.22 зона хімічного забруднення

Територія чи акваторія, у межі якої потрапили небезпечні хімічні речовини у концентраціях чи кількостях, що протягом певного часу створюють небезпеку для життя та здоров'я людей і завдають шкоди навколишньому природному середовищу

en chemical pollution zone [10]

5.23 аварія з біологічною загрозою

Аварія, за якої поширюються небезпечні біологічні речовини чи препарати кількістю, що створює загрозу життю та здоров'ю людей і/або навколишньому природному середовищу

ru биологическая авария [5]

5.24 небезпечна(-ий) біологічна(-ий) [речовина] [препарат]

[Біологічна речовина] [Біологічний препарат] природного чи штучного походження, безпосередня чи опосередкована дія [якої] [якого] створює загрозу життю та здоров'ю людей і/або навколишньому природному середовищу

en hazardous biological substance [10]
ru опасное биологическое вещество [5]

5.25 зона біологічного зараження

Територія чи акваторія, у межах якої розповсюджені чи на яку привнесені ззовні небезпечні біологічні речовини чи препарати, біологічні засоби ураження людей чи патогенні мікроорганізми, які створюють загрозу для життя чи здоров'я людей і/або завдають шкоди навколишньому природному середовищу

en biologically contaminated area [10]
ru зона биологического заражения [5]

5.26 раптове руйнування будівель і споруд

Аварія, пов'язана з раптовим цілковитим або частковим руйнуванням будівель або споруд, що створює загрозу життю та здоров'ю людей, які там перебувають, і/чи завдає матеріальних збитків

5.27 аварія в електроенергетичних системах

Аварія, за якої відбувається часткове або цілковите руйнування електричних станцій, мереж і яка призводить до припинення електропостачання, травмування чи загибелі людей і/або завдає матеріальних збитків

5.28 аварія в системах життєзабезпечення

Аварія, за якої відбувається часткове або цілковите руйнування каналізаційних, теплових і водопостачальних систем, комунальних газопроводів і яка призводить до викидання забруднювальних речовин, матеріальних збитків, припинення водо-, тепlopостачання і яка завдає шкоди здоров'ю людей і/або навколишньому природному середовищу

5.29 аварія в системах зв'язку та телекомунікацій

Аварія, за якої відбувається часткове або цілковите руйнування систем зв'язку та телекомунікацій і яка призводить до порушення чи цілковитої втрати зв'язку та матеріальних збитків

5.30 аварія на очисних спорудах

Аварія, за якої відбувається часткове або цілковите руйнування очисних споруд і яка призводить до забруднення навколишнього природного середовища, матеріальних збитків і/або завдає шкоди здоров'ю та життю людей

5.31 гідродинамічна аварія

Аварія на гідротехнічній споруді, коли вода поширюється з великою швидкістю, що створює загрозу життю та здоров'ю людей, призводить до руйнування будівель і споруд, матеріальних збитків, затоплення та/чи підтоплення територій

en hydrodynamic accident [7]
ru гидродинамическая авария [5], [7]

5.32 аварія в системах нафтогазового комплексу

Аварія, за якої відбувається часткове або цілковите руйнування бурових установок і свердловин, нафтобаз, нафто- та газосховищ і яка створює загрозу життю та здоров'ю людей, призводить до забруднення навколишнього природного середовища та матеріальних збитків

5.33 аварія в підземній споруді

Аварія у шахті, у підземних гірничих виробках, на складі, у сховищі, у транспортному тунелі чи рекреаційній печері, яка спричиняє цілковите чи часткове руйнування споруд, що створює загрозу життю та здоров'ю людей, які там перебувають, і/чи завдає матеріальних збитків

гу авария на подземном сооружении [5]

5.34 транспортна аварія

Аварія транспортних засобів на дорогах, мостах, у тунелях, на залізничних переїздах тощо, що призводить до загибелі людей чи отримання ними тілесних ушкоджень, пошкодження транспортних засобів, шляхів, споруд, вантажів тощо та/або завдає шкоди навколишньому природному середовищу.

Примітка. Транспортні аварії поділяють за видами транспорту та небезпечністю вантажів

гу транспортная авария [5]

5.35 аварія на залізничному транспорті

Аварія на залізниці, зокрема в метрополітені, що призводить до загибелі людей чи отримання ними тілесних ушкоджень, до пошкодження транспортних засобів, шляхів, споруд, вантажів тощо та/або завдає шкоди навколишньому природному середовищу

гу железнодорожная авария [5]

5.36 аварія на водному транспорті

Аварія рибальських, рибпромислових, нафтоналивних, пасажирських суден тощо, що призводить до загибелі людей чи отримання ними тілесних ушкоджень, пошкодження чи до затоплення суден і/або завдає шкоди навколишньому природному середовищу

5.37 аварія на автомобільному транспорті

Аварія автомобільного транспорту під час дорожнього руху, яка призводить до загибелі людей чи отримання ними тілесних ушкоджень, до пошкодження транспортних засобів, шляхів, споруд, вантажів і/або завдає шкоди навколишньому природному середовищу

5.38 аварія на трубопроводі

Аварія на трасі трубопроводу, пов'язана з викиданням (проливанням) небезпечних хімічних або пожежовибухонебезпечних речовин, що призводить до загибелі людей чи отримання ними тілесних ушкоджень і/або завдає шкоди навколишньому природному середовищу.

Примітка. Залежно від виду транспортованого продукту розрізняють аварії на газопроводах, нафтопроводах, продуктопроводах та водопроводах

гу авария на трубопроводе [5]

5.39 аварія на повітряному транспорті

Небезпечна подія на повітряному судні під час польоту чи в аеродромному циклі, що спричиняє загрозу життю та здоров'ю людей, пошкодження чи руйнування повітряного судна, завдає збитки матеріальним цінностям і/або навколишньому природному середовищу.

6 ПОЖЕЖІ ТА ВИБУХИ**6.1 пожежа**

Позарегламентний процес знищення або пошкодження вогнем майна, під час якого виникають чинники, небезпечні для життя та здоров'я людей і навколишнього природного середовища (див. також ДСТУ 2272)

en fire
ru пожар

6.2 пожежна безпека

Відсутність неприпустимого ризику виникнення та розвитку пожежі й пов'язаного з нею можливого завдання шкоди життю та здоров'ю людей, матеріальним цінностям і навколишньому природному середовищу (див. також ДСТУ 2272)

en fire safety
ru пожарная безопасность

6.3 пожежне убезпечення

Прийняття та дотримання нормативних і правових актів, правил і вимог пожежної безпеки, а також вживання протипожежних заходів

en fire accident prevention [10]
ru обеспечение пожарной безопасности [5]

6.4 пожежна безпека об'єкта

Стан об'єкта, за якого ймовірність виникнення і розвитку пожежі та ймовірність впливу небезпечних чинників пожежі не перевищують унормованих припустимих значень (див. також ДСТУ 2272)

ru пожарная безопасность объекта

6.5 пожежна небезпека

Можливість виникнення і/або розвитку пожежі

ru пожарная опасность [5]

6.6 протипожежні вимоги

Перелік інженерно-технічного устаткування та організаційних заходів, необхідних для запобігання виникненню чи розвитку пожежі та для її гасіння (ДСТУ 2272)

en fire safety claims

6.7 протипожежний режим об'єкта

Комплекс установлених норм поведінки людей, правил виконання робіт і експлуатації об'єкта, спрямованих на його пожежне убезпечення (див. також ДСТУ 2272)

ru противопожарный режим объекта

6.8 протипожежні заходи

Комплекс організаційних і технічних заходів, спрямованих на дотримання протипожежного режиму та створення умов для запобігання пожежам і швидкого їх гасіння

gu противопожарное мероприятие [5]

6.9 пожежна охорона

Вид діяльності, що полягає в запобіганні виникненню пожеж і в захисті людей, матеріальних цінностей і навколишнього природного середовища від небезпечних чинників пожежі (див. також ДСТУ 2272)

en fireguard
gu пожарная охрана

6.10 пожежовибухонебезпечний об'єкт

Об'єкт, на якому виготовляють, використовують, зберігають чи транспортують легкозаймисті та пожежовибухонебезпечні речовини, які створюють потенційну загрозу виникнення техногенної надзвичайної ситуації

gu пожаровзрывоопасный объект [5]

6.11 вибух

Процес вивільнення великої кількості енергії в обмеженому об'ємі за короткий проміжок часу (ДСТУ 2223)

en explosion
gu взрыв

6.12 вибухонебезпечна(-ий) [речовина] [матеріал]

[Речовина, здатна] [Матеріал, здатний] самостійно або в суміші з окиснювачем створювати вибухонебезпечне середовище

gu взрывоопасное вещество [5]

6.13 ударна хвиля

Поширювана з надзвуковою швидкістю перехідна ділянка в газі, рідині чи твердому тілі, де відбувається різке збільшення густини, щільності, тиску чи швидкості

en [air-blast] [blast wave] [10]
gu ударная волна [5]

6.14 фронт ударної хвилі

Передня межа ударної хвилі

en shock front [10]
gu фронт ударной волны [5]

6.15 надмірний тиск у фронті ударної хвилі

Різниця між максимальним тиском у фронті ударної хвилі та нормальним атмосферним тиском перед цим фронтом.

gu избыточное давление во фронте ударной волны [5]

ДОДАТОК А
(довідковий)

АБЕТКОВИЙ ПОКАЖЧИК УКРАЇНСЬКИХ ТЕРМІНІВ

аварія	4.7
аварія в електроенергетичних системах	5.27
аварія в підземній споруді	5.33
аварія в системах життєзабезпечення	5.28
аварія в системах зв'язку та телекомунікацій	5.29
аварія в системах нафтогазового комплексу	5.32
аварія гідродинамічна	5.31
аварія з біологічною загрозою	5.23
аварія з викиданням небезпечних хімічних речовин	5.17
аварія з викиданням радіоактивних речовин	5.10
аварія з проливанням небезпечних хімічних речовин	5.17
аварія з проливанням радіоактивних речовин	5.10
аварія на автомобільному транспорті	5.37
аварія на водному транспорті	5.36
аварія на залізничному транспорті	5.35
аварія на очисних спорудах	5.30
аварія на повітряному транспорті	5.39
аварія на промисловому підприємстві	5.1
аварія на трубопроводі	5.38
аварія непередбачувана	5.3
аварія передбачувана	5.2
аварія позапроектна	5.3
аварія проектна	5.2
аварія радіаційна	5.8
аварія радіаційно-ядерна	5.9
аварія транспортна	5.34
безпека на промисловому підприємстві в умовах техногенної надзвичайної ситуації	5.4
безпека на промисловому підприємстві в умовах техногенної НС	5.4
безпека об'єкта пожежна	6.4
безпека пожежна	6.2
безпека радіаційна	5.6
вантаж небезпечний	4.14
вибух	6.11
викидання небезпечної хімічної речовини	5.21
вимоги протипожежні	6.6
ГДК	4.13
джерело техногенної надзвичайної ситуації	4.2

джерело техногенної НС	4.2
дія уражальна джерела техногенної надзвичайної ситуації	4.4
дія уражальна джерела техногенної НС	4.4
забруднення радіоактивне	5.12
забруднення хімічне	5.20
захист радіаційний	5.7
заходи протипожежні	6.8
зона біологічного зараження	5.25
зона ймовірної техногенної надзвичайної ситуації	4.6
зона ймовірної техногенної НС	4.6
зона радіоактивного забруднення	5.13
зона техногенної надзвичайної ситуації	5.5
зона техногенної НС	5.5
зона хімічного забруднення	5.22
катастрофа	4.8
контроль дозиметричний	5.16
контроль радіаційний	5.15
контроль радіаційно-дозиметричний	5.16
контроль регулювальний	5.15
концентрація гранично допустима	4.13
матеріал вибухонебезпечний	6.12
небезпека пожежна	6.5
небезпека техногенна	4.9
НС техногенна	4.1
НХР	5.18
об'єкт пожежовибухонебезпечний	6.10
об'єкт потенційно небезпечний	4.10
об'єкт радіаційно небезпечний	5.11
об'єкт хімічно небезпечний	5.19
охорона пожежна	6.9
ПНО	4.10
пожежа	6.1
препарат небезпечний біологічний	5.24
проливання небезпечної хімічної речовини	5.21
режим об'єкта протипожежний	6.7
режим протирадіаційного захисту	5.14
речовина вибухонебезпечна	6.12
речовина небезпечна	4.11
речовина небезпечна біологічна	5.24
речовина небезпечна хімічна	5.18
речовина потенційно небезпечна	4.12

руйнування будівель і споруд раптове	5.26
система цивільного захисту єдина	4.15
ситуація надзвичайна техногенна	4.1
тиск у фронті ударної хвилі надмірний	6.15
убезпечення в умовах техногенної надзвичайної ситуації	4.5
убезпечення в умовах техногенної НС	4.5
убезпечення пожежне	6.3
фронт ударної хвилі	6.14
хвиля ударна	6.13
чинник уражальний джерела техногенної надзвичайної ситуації	4.3
чинник уражальний джерела техногенної НС	4.3

ДОДАТОК Б
(довідковий)

АБЕТКОВИЙ ПОКАЖЧИК АНГЛІЙСЬКИХ ТЕРМІНІВ

accident	4.7
air-blast	6.13
beyond the design-basis accident	5.3
biologically contaminated area	5.25
blast wave	6.13
catastrophe	4.8
chemical contamination	5.20
chemical pollution zone	5.22
dangerous cardo	4.14
dangerous chemical agent	5.18
design-basis accident	5.2
dosimetry control	5.16
explosion	6.11
extraordinary emergency situation	4.1
fire	6.1
fire accident prevention	6.3
fire safety	6.2
fire safety claims	6.6
fireguard	6.9
harmful effect of emergency source	4.4
harmful effect of man-caused	4.4
harmful factor of emergency source	4.3

hazardous biological substance	5.24
hydrodynamic accident	5.31
man-caused danger	4.9
man-caused emergency situation	4.1
maximum permissible concentration	4.13
nuclear-radiation accident	5.9
potentially dangerous object	4.10
radiation accident	5.8
radiation dangerous object	5.11
radiation monitoring	5.15
radiation safety	5.6
radiation-dosimetry control	5.16
radioactive contamination	5.12
radioactive contamination zone	5.13
radioactive protection regime	5.14
shock front	6.14
source of emergency situation	4.2
zone of emergency	5.5
zone of man-caused	5.5
zone probable emergency	4.6
zone probable man-caused	4.6

ДОДАТОК В
(довідковий)

АБЕТКОВИЙ ПОКАЖЧИК РОСІЙСЬКИХ ТЕРМІНІВ

авария	4.7
авария биологическая	5.23
авария гидродинамическая	5.31
авария железнодорожная	5.35
авария запроектная	5.3
авария на подземном сооружении	5.33
авария на промышленном предприятии	5.1
авария на трубопроводе	5.38
авария проектная	5.2
авария радиационная	5.8
авария радиационно-ядерная	5.9
авария транспортная	5.34
безопасность объекта пожарная	6.4

безопасность пожарная	6.2
безопасность радиационная	5.6
вещество биологическое опасное	5.24
вещество взрывоопасное	6.12
вещество опасное	4.11
вещество потенциально опасное	4.12
вещество химически опасное	5.18
взрыв	6.11
воздействие источника техногенной чрезвычайной ситуации поражающее	4.4
воздействие источника техногенной ЧС поражающее	4.4
волна ударная	6.13
выброс опасного химического вещества	5.21
груз опасный	4.14
давление во фронте ударной волны избыточное	6.15
загрязнение радиоактивное	5.12
загрязнение химическое	5.20
зона биологического заражения	5.25
зона радиоактивного загрязнения	5.13
источник техногенной чрезвычайной ситуации	4.2
источник техногенной ЧС	4.2
катастрофа	4.8
контроль радиационный	5.15
концентрация предельно допустимая	4.13
мероприятие противопожарное	6.8
обеспечение пожарной безопасности	6.3
объект пожаровзрывоопасный	6.10
объект потенциально опасный	4.10
объект радиационно опасный	5.11
объект химически опасный	5.19
опасность пожарная	6.5
опасность техногенная	4.9
охрана пожарная	6.9
ПДК	4.13
пожар	6.1
режим объекта противопожарный	6.7
режим радиационной защиты	5.14
ситуация чрезвычайная техногенная	4.1
ЧС техногенная	4.1
фактор источника техногенной чрезвычайной ситуации поражающий	4.3
фактор источника техногенной ЧС поражающий	4.3
фронт ударной волны	6.14

ДОДАТОК Г
(довідковий)

БІБЛІОГРАФІЯ

- 1 Закон України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» від 08.06.2000 р., № 1809-III
- 2 Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» від 18.01.2001 р., № 2245-III
- 3 Закон України «Про охорону атмосферного повітря» від 16.10.1992 р. № 2707-XII
- 4 Закон України «Про правові засади цивільного захисту» від 24.06.2004 р., № 1859-IV
- 5 ГОСТ 22.0.05–97 Безопасность в чрезвычайных ситуациях. Техногенные чрезвычайные ситуации. Термины и определения
- 6 Російсько-український словник. — 2-ге видання, випр. — Том 1. — К.: Головна редакція Української радянської енциклопедії, 1983
- 7 В. І. Глазко, Ю. О. Іванов, Т. Т. Глазко, А. М. Архіпов. Українсько-англо-російський тлумачний словник з радіоекології і радіобіології. — К.: Чорнобильінтерінформ, 2001
- 8 Є. Ф. Попов, М. І. Балла. Великий українсько-англійський словник. — 4-е видання, випр. та доп. — К.: Видавничий дім «Чумацький шлях», 2006
- 9 Тлумачний російсько-українсько-англійський словник з екології/За заг. ред. академіка УНГА А. А. Рудника. — Харків, 2000
- 10 Электронный словарь АБВУД Lingvo 12
- 11 Мала гірнича енциклопедія. — У 3-х томах/За ред. В. С. Білецького. — Донецьк: Донбас, 2004.

Код УКНД 01.040.13; 13.200

Ключові слова: аварія, вибух, джерело техногенної надзвичайної ситуації, техногенна надзвичайна ситуація, катастрофа, небезпечна біологічна речовина, небезпечна хімічна речовина, пожежа, радіаційна аварія, транспортна аварія.
